

OVIDIU

PRIMA

REVISTA LITERARA DOBROGEANA

APARE BI-LUNAR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA

CERCUL LITERAR „OVIDIU”

CONSTANȚA

Sumariul No.2

Psihologia Amorii. *P. Vulcan.* —
 Din geografia Dobrogei: Dunărea. (Nu-
 ture). *Lt. M. D. Ionescu.* — Moni-
 mentalul triumfal de la Adam Klissi
 (urmare) *Gr. G. Tocilescu.* — Ceva
 nou (Cronica științifică) *G. I. Petraru.*
 — Genesă și fașole Cercului literar
 Ovidiu. *P. Vulcan.* — Scrisori in-
 somnate. — Cronica revistei „Ovidiu”.
Redacție.

CONSTANȚA

TIPOGRAFIA „AURORA” ILIE M. GRIGORIU & Co.

1898

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

PSIHOLOGIA AMORULUI¹⁾

Înainte de a defini ce este *amorul*, vrei să arăt cauza care m'a determinat să mă agăț de pulpana excelenței sale, ajuns astăzi o excelență banală, căzut de pe "nălțimea tronului său de aur și în disgrafia omenirei, care țipă prin gurile sinucideilor sau celor nesinucidești-alienati, din casele de sănătate: *că nu-mai există amor, că nu-mai e sinceritate, totul e minciună, totul înșelăciune și perfidie.*

Și pare-mi-se, că ar avea dreptate înconșienții ăștia, remași uitați de cei cuminți, sub zidurile ospiciilor fioroase, în viața cărora se ascunde câte vre-o dramă de amor prin excelență.

Omul vorbese numai de cel civilizat e servul modei și ca atare, ce 'și-a zis: e destul, domnule, și eu amoru ista, că prea s'a învechit, să ne mai abatem în lături.

Și în inima sa *banul*, o altă excelență mai bine zis o Majestate puternică patrundând cu multă ușurință, a fugărit pentru tot de una amoru ca pe un *ce*, ce nu-și mai avea locul în inima omenescă.

În veacul nostru, cu deosebire, s'au dat și se dau lupte uriașe între acești doi vrăjmași neimpăcați, căutând să se extermine reciproc, și în care luptă omul, sermanul, a căzut și va cădea vic-

timă, neștiind de multe ori în partea cui să se dea.

Motivele mele prin urmare, cari m'au hotărit să mă ocup de *psihologia acestui sentiment* sunt puternice, de vreme ce de victoria sa în potriiva *banului* sau de căderea sa e legată și fericirea relativă a omenirei.

În cursul acestei expuneri voi arăta ce este *amorul* și dacă a ajuns o haină uzată pe noi, pe care urmăză să o lepădăm și să ne croim o altă după ultima modă.

Voi analiza acest sentiment cu ajutorul celor în drept, întinzând acțiunea sa asupra omenirei, asupra firei și asupra lui D-zeu.

Acest sentiment fiind izvorul victei, și în același timp cauza faptelor mari cari supra-vietueșe în fața veșniciei, nu mă îndoiesc că se vor interesa toți de o potrivă și mai ales sexul frumos de a ști: seacă'ta divinel izvor de viață, au tot mai există în inima omenescă?

* * *

E o îndrăsnelă, firește, din partea mea, care nu intrunesc însușirile necesare pentru a putea poza în *filosofu* ca să mă ocup de *psihologia amorului*, chestiune atât de însemnată, merită a fi tratată de cei ce-s *burdul de carte*; însă pentru motivul că nu toți câți știu prea multă carte au darul de a spune *ceia-cc știu*, și immormânteză toate ale lor cunoștințe odată cu persoana lor, înainte de a le fi împărțit semenilor; al doilea, pentru faptul că nu va putea să desăvârșască cine-va un lucru de cât cercetându-i origina, și studiindu-i natura în-

¹⁾ O serie de articole sub titlul de mai sus vor avea loc în conferința d-lui P. Vulcan, care a lăne-voit a fi consacrată Comitetului literar Ovidiu în stagiunea ce va urma.

ternă, fără ca să se lege vre-un interes material de obiectul luat în cercetare: pentru aceste motive îmi justific îndrăsnéla.

•••

Amorul, definit după Spinoza: «*este plăcerea unită cu ideea unei cauze externe*»; sau: «*amor se numește voința referitoare la existența altuia*».

Egoism e voința referitoare la propria persoană a individului.

Nu iubim un obiect, ori o ființă fiind-că e frumoasă, ci ni se pare frumoasă fiind-că o iubim. Românul zice:

«*E frumos ce 'mi place mie*», adică aceia ce el iubește.

Cine n'a observat cazurile bunioră: cu copii gheboși, slufi și idioți chiar, în cari părinții lor ved minuni de frumuseți cerești.

Am auzit o dată o mamă mângâindu-și pe unica sa fiică gheboasă în vârstă de 9 ani: «*simziana mea, frumusețea mea, sórele meu, cine mi te-a porcelit cocoșală, șopârla aia de vară-ta, năsosa și urita....*»

Șopârla de vară-sa e de 15 ani și tinde a deveni boteul mahalalei.

Dacă cine-va iubește ceva, voește ca să existe, și înainte de toate va observa înfățișarea externă, acele lucruri, cari contribuiesc și pe cari se reazimă posibilitatea lui de existență, cu alte cuvinte armonia sau conlucrarea armonică a părților sale.

Pe această armonie a părților și pe acordul într'un tot plin de viață se reazimă întreaga frumusețe.

Sau mai bine zis, frumusețea nu e nimic alt-ceva, de cât toema! acea armonie, acea unitate în multiplicitate, acea ordine în varietate.

Lipsind armonia în înfățișarea externă a obiectelor, nu știu ce neplăcere lăuntrică simțim privindu-le.

Cine n'a simțit o neplăcere promun-

țată în suflet în fața diformității unei persoane? Cu câtă jenă nu v'ați strecurat în fața unui cerșetor, care pentru a vă inspira mila, v'a sugerat atenția, arătându-vă arsurile unui picior sgărcit sau a unei mâini operate.

De câte-ori nu v'ați șoptit între patru ochi: păcat de ea, ar fi frumoșică de n'ar avea gura atât de mare.

Frumusețea este expresiunea văzută în raportul dintre observator și lucrul observat, d'atre subiect și obiect. Frumusețea este unitatea divină în simțire. Iubirea este expresiunea acestui raport; ea unește ceea-ce în aparență este despărțit; ea aduce la îndeplinire frumoșia misiune, ca omul să iasă din finita, mărginită și izolată sa personalitate, mărindu-și eul său, și primind în a sa voință existența unei ființe din afară.

Prin urmare, a iubi, înseamnă a-și inavuți sufletul cine-va, a crește, a se mări, prin aceia-ce inbește.

De aceea dorim ca ființa iubită să fie frumoșă, sau căzându-ne pe plac să ni se pară cu tot nadinsul că e frumoșă; de aceea îi purtăm de grije ca ea să se desvolte în totă plenitudinea, îi procurăm tot, ce e mai bun, ba la nevoie îi sacrificăm și viața.

Bunioră, când iubirea între două amanți e sinceră și sfântă, și când un obstacol de neînvinș îi separă, ei se sinucid, renunțând la un eul înjumătățit, fiind-că eul unuia aparținea celui-l'alt.

Cu cât vom întinde iubirea noastră asupra unor cercuri din ce în ce mai întinse, până ce vom primi în voința noastră existența lumii întregi, cu atât eul nostru se va mări și va crește necontenit: această este iubirea de Dumnezeu.

Iubirea dar, dice Schiller, «*este cel mai frumos fenomen, în creațimea însuflețită, magnetul a tot puternic în lumea spiritelor, izvorul pietăței și al celei mai sublime virtuți; iubirea nu este de cât reflexul acestei unice forțe primordiale*».

o atracție a excelenței, bazată pe o momentană schimbare de personalitate, o schimbare a ființelor.

Dacă urim scădem o parte însemnată din persoana noastră, iubind adăogăm un plus excelent.

Sunt momente din viața noastră, când suntem dispuși a strînge la sîn o flōre presată de mîna iubitei, printre scōrțele mut album, cînd rēmănem în extaz în fața unei constelații îndepărtată în care parte de mult 'și-a plimbat privirile iubita noastră.

Omul, care a ajuns pîn' acolo, în cît să culgă tōtă frumusețea, tōtă mărimea, tōtă perfecțiunea 'n mic și 'n mare a naturii, și care a isbutit să găsescă marea unitate a acestei diversități, omul acela s'a apropiat de Dumnezeuire. Întrēga creație e absorbită în personalitatea sa.

Dacă fie-care om ar inbi pe toți ōmenii, atunci de sigur, ar poseda lumea.

Omul egoist și subiectiv se fură pe sine însuși; de aci mărjinierea sa pe tērîmul artistic ca și pe ori-care altul.

Prin faptul că se iubește cine-va pe sine însuși, prin faptul că voește numai propria-i existență, se sārăcește, nu e în stare să cunoască nesfârșita bogăție care-l înconjură, nu cunoște divina ideala frumusețe, care îi strălucește pretutindeni.

Omul superior inbește obiectul pe care îl privește, pentru-că îl voește existența; prin urmare nu 'i privește unilateral, n'are în vedere anumite părți caracteristice ce ar putea să aibă un interes practic pentru dînsul, ci-l examinează sub tōte raporturile, în tōte direcțiunile cari îi sunt caracteristice pentru existența însuși a obiectului.

Buniōră un artist și un letmar, se găsese într'o pădure. Acesta din urmă nu vede în pădure de cît o simplă noțiune, o sumă de bani ce ar putea câștiga din tăierea și lucrarea acelor copaci; pe cînd artistul inbește obiectul, admiră bogăția de frunze ale copacilor, iubește pădu-

rea. Simte plăcere privind'o, e absorbit de această contemplare, vede, aude tot.

Se uită, ascultă, e încântat de acest peisagin, de natura mōrtă, care vorbește atît de eloquent inimei sale, va cînta o expresiune a sentimentelor sale și astfel va naște dnpă talentul deosebit și exercițiul artistic al poetului o poezie, un cîntec, un tablou, o statuie.

Buniōră iată minunatul nostru poet cum se înțelege cu codrul ca cu un frate iubit:

REVEDERE

*Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule?
Că de cînd nu ne-am văzut,
Multă vreme a trecut,
Și de cînd m'am depărtat
Multă lume am umblat.*

*— Ia țeu fac ce fac de mult:
Iarna viscolu-l ascult
Crengile-mi rupîndu-le.
Apele astupîndu-le
Troienind cărările.
Și gonind cîntările.*

*Și mai fac ce fac de mult:
Vara doina mi-o ascult;
Pe cărarea spre isvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Umplîndu-și cofeile
Mi-or cînta femeile.*

*— Codrule, cu riuri line,
Vremea trece, vremea vine:
Tu din tînăr precum țești
Tot mereu intîneresci.*

*— Ce mi-î vremea, cînd de veacuri
Stele-mi scînteie pe lacuri!
Că de-î vremea rea sau bună
Vîntu-mi bate, frunza-mi sună,
Și de-î vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.*

*Numai omu-i schim bător,
Pe pământ rătăcitor,
Ear noi locului ne șinem,
Cum am fost, așa rămânem:
Marea și cu râurile,
Lumea cu pustiiurile,
Luna și cu soarele,
Codrul cu izvoarele.*

M. Eminescu

Iubirea și perfecțiunea sunt la un loc
ca și ura și lipsa.

Cu sublime cuvinte exprimă marele
poet german Shiller lucrul acesta în scri-
sorile filosofice; el ține: Să recunoștem
perfecțiunea, căci atunci ea va deveni pro-
prietatea noastră. Să ne familiarisăm cu
inalta și ideala unitate și ne vom uni
între noi cu o frățească iubire. Să semă-
năm frumusețe și bucurie.

«Fiți desăvârșiți, precum tatăl vostru
din ceruri desăvârșit este», zice înteme-
torul credinței noastre.

Slaba omenire îngâlbeni la această po-
runcă: «iubiți-vă unii pe alții». Iubirea
aduce perfecțiune. A iubi, a dori exis-
tența altuia, înseamnă tot de o dată a
voi ceia-ce trebuiește acestei existențe, a
voi condițiunile ei. Ori-ce lipsă îngreu-
nează existența, ori-ce perfecțiune o u-
șurează.

De multe ori veți fi făcut experiența
în viață, că lipsa de iubire observă toate
greșelile, le scote cat de mult la lumină,
pe când iubirea din potrivă, caută să
scotă la ivelă tot ce e bun, vede și laudă
tot ce e frumos.

Mulți dintre blazații artiști moderni se
apucă de nepăsare, ba chiar cu desgust
și dispreț de lucru; de aci bucuria lor,
când găsesse ceva colțurat, urât, prozaic,
ordinar, grosolan, cu plăcere adună ei,
tote greșelile naturei întocmai ca un om
rău, care ride de goliciunea unui cerșe-
tor, în loc să-l ajute, ca să se îmbrace.

Același principiu domnește pe toate tē-
rimurile frumosului. Fie că observăm un
obiect sau sorta și caracterele omenilor,
fie că ne confundăm în minunata alec-

tuire a corpului omenesc, sau în cântarea
pasărilor în fișitul pădurei, în eufonia
vocei omenești, în toate aceste împrejurări
ceia-ce hotărăște impresia ce o fac lucru-
rile asupra noastră, e inima, e voința
noastră.

Cine n'a făcut observația la sine însuși,
că atunci când i se întâmplă un neasteptat
noroc, când de odată i se împlinește o
ferbinte dorință, de mult nutrită, cum a-
tunci întrăga lume îi strălucește în culori
mai vii, cum îi pare totul frumos, bun, ex-
celent, cum el însuși e dispus mai împă-
ciuit și mai îngaduit față de greșelele
și defectele altora...?

Cine n'a observat pe de altă parte, cum
o nenorocire îl amărăște, cum vede atunci
totul într-o lumină întunecată, cum totul
i se pare urât și ordinar?

Și de ce acesta? Pentru că omul e veș-
nic dispus să socotească norocul ca o bine-
facere, iar nenorocul, ca o nedreptate ce
i se face.

Bine-facerea însă deșteptă iubire, ne-
dreptatea ură. Fericitul vede totul fru-
mos pentru că vede cu ochii iubirei, ne-
fericitul vede totul urât, căci ura i tur-
bură privirea.

PETRU VULCAN

DIN GEOGRAFIA DOBROGEI

DUNAREA

I. Numiri: Ἰστρος, Δούναβις, Δού-
βουσις¹⁾, Δάβουβις²⁾, Hister³⁾, Ister,
Danubius, Danubis.

1) Strabon. Βιβλίον, p. 221.

2) Νικίτην Νεβιάτης.

3) Marcus Annaeus Lucanus, poet roman, trăitor
în sec. I p. Chr.

„Cum permeat orbem

Hister, casuros in quaelibet aequora fontes

Accipit et Scythias exit non solus in undas

Lucan, Pharsal. Lib. II

«Dunarea cutreirând lumea, se îngroșe cu ri-
urile, pe care le întâlnește în cale și le țărăie cu
dânsa în M. Scythicâ».

Danube, la Francezi:

„Véritable mer en marche vers l'orient.”¹⁾
 „Chemin de la civilisation et de l'industrie.”²⁾
 „Le Roi des fleuves de l'Europe.”³⁾

Danubio, la Italiani și Levantini:

Danubio, Rio divino.⁴⁾

Donau, la Germani:

Tounouw, în vechia limbă germană.⁵⁾

„Der Sonnenstrahl, der Allen = infruntătorul soarelui și strălucitor

„Sibille blanc Donau = frumoasă Dunăre albăstră.

Dunai, Dumaj, Dunej, Dunawo, Dunaghi, Donau, Duna, Dumet; alba lina Dunare, în cântecele epice și în doinele slave.

Le fleuve sacré des Slaves qui traverse ces pays sacrés aux destinses insaisissables.⁶⁾

Duna, la Unguri.

Szék Duna = blonda Dunăre.
 Hymne sur l'aparua Hunilor în secolul V.

Tana, la Turci.**Danube, la Englezi.**

II. Origina numelui. Ister, Ἰστρος, cuvânt besic⁷⁾, după Iornandes, episcopul Ravenei (anul 550 d. chr.).

Hister în limba Bessilor însemna apă.⁸⁾

1) P. Estlin.

2) Méry, Constantinople et la Mer Noire.

3) Napoleón I.

4) Garofasso de La Vega (1503-1536), gentilom curtea lui Carol Quintul, în Canzone scrise în exil într-o insulă a Dunării.

5) Les Nibelungen, Trad. Laveleye XX, XXI, XXII, pag. 184-200.

6) Adam Michewicz, Les Slaves, Collège de France 1819.

7) Iornandes, De Getarum origine, Cap. 12.

8) Tribularis lingua Bessorum Hister Vocatur.

9) Alexandre Moreau de Jonnés, La France avant de prendre habitants p. 188 Ovidiu scria:

Videri quam miserum et inter Bessosque Ges-
 tatione.

10) Description de a trei pintre Bessi și Giti!

11) Val. Trist. Lib. IV, Ef. I, vers 96.

După alții, Ister, de origină Thracică.

I. Rădęcina sanscrită: sru, srav-â-mi, = a curge; srav-a-s, srav-ant-i, srô-t-as = rîu.

II. Grecă: ῥυ, ρο, ῥέ-α = a curge; ῥέ-ο-ς, ῥό-ο-ς, ῥεῦ-μα = rîu.

III. Liteană: srav-j-û = curge; srov-é = cursore de apă.

IV. Slavă-vechiă: s-t-ru-ja = fluentum; o-s-t-rov-û = insulă (literar: острѣвъ-ру-го-з).

V. Irică vechiă: sruth = rîu.

Șafarie și Cuño, cred că Istros este un nume cu totul slavice, căci de și rădęcina sru = a curge, se găsește și în celtica (sura, suravus), însă caracteristica slavice este aici introducerea lui t între s și r. Cu toate că sunt filologi (Förstemann, Ztschrift IX, 277; Kuhn, Ztschrift XIV 213), care admit pe stru ca rădęcină primitivă (comp. zend. thru = a curge, thraota = rîu), însă este mai probabil că t aci nu este original, căci din grupul str, nu putea să se nască sr, pe când din sr, foarte lesne str; dar nimic nu vorbește în favoarea opiniunii de sus, că interpunerea lui t ar fi caracteristică slavei, de ôre-ce:

a) Pe t îl găsim afară de în numele: Ἰστρος, în Στρέ-μα-ν, Στρέ-μη în Thracia, Στρομόνιον în Macedonia.

b) Limbile germanice au deopotrivă str, în v. norm, strau-m-r; v. germ. sup. strom; germ. nord. super. strom = rîu.

Prin urmare nici aci nu se pôte

trage vre-o concluzie despre slavicitatea Istrului, cu care Rösler compară numele de râuri: Bistritz, Bistritza, Wisternitia etc.¹²⁾

Danubius: Geograful Etiénne (către sfârșitul sec. V) pretinde că Scythii numeau acest fluviu Matoas (în limba scythică, acest nume reprezenta ideea de inofensiv¹³⁾ și îi dădeau acest nume, pentru-că ei treceau prea adesea Dunărea fără pericol, însă adăogă el, odată având ôre-care pierderi traversându-l, îl numiră de atunci Danubius, adică autorul păcatului, al răzăii, și din această ar deriva vorba latinăscă Danubius.

Unul dintre cei mai savanți prelați din evul mediu, Isidor, (578—636), pretinde că numele Danubius 'i ar veni din cauza marelui cantități de zăpadă, care topindu-se, mărește acest fluviu, ca cum ar fi zis Da-nivius.¹⁴⁾

În scurt: Da-nubes, dă-nori, du-nori, du-năre.

Danubius mai pare a avea origină galo-romană¹⁵⁾

Acastă vorbă se desface în două rădăcini: Daun și us.

Daun, Dan sau Tan, nu pôte avea

în înțelesul etimologic și pentru idiomele latino-romane altă însemnare de cât riu, apă.

Expresiunea Dan sau Tan, există în tipul indo-european, înainte de a exista Slavii, d. ex. în Danaus (Dan-aus), Danaide (Dan-a-ide, Tantalus (Tan-talus).

Tan e o silabă inițială la mai multe cuvinte latino-romane, semnificătoare de râuri, în Italia pe unde în nici un timp n'au pătruns Slavii, s. ex. Tanaro (Tana-ro) în Piemont; asemenea în mai multe vorbe însemnătoare de Isvóre: fontana (fontana), fontanela (fon-tane-la).

Us sau is, ius au analogie cu Issus (oraș în Cilicia). Issu în limba galo-latină, însemnă isvor, isvorire, riu, ca și is, vis apă curgătoare¹⁶⁾.

Numele Danubius era dat câte o dată și altor râuri s. ex.: Donul, alte-ori chiar Niprului sau Danapris¹⁷⁾

Acest din urmă nume se da și Dunărei¹⁸⁾.

Wachter, apropié această vorbă de celtica Don, apă.

Se pretinde că acest fluviu fusese numit ast-fel ca și Donul, fluviu al Scythiei, ca și Dwina, fluviu al Livoniei.

Emitând această părere Wachter pare a se apropia de realitate, probabil prin aceea că în sanscritica, dhuni însemnăză riuleț, cu acelaș înțeles ca vorba celtică de care

12). Gr. G. Tocilescu, Dacia înainte de Romani p. 252—253.

13). Eustatin, episcopul Thesalonieiului (416), traduce această vorbă prin drept, curvîntos, nobilicos (Eust. Schol. ad. Dionys § 268 în Geographii Graeci Minores Tom. II p. 268) Mai este și o altă traducere a cuvîntului Matoas (Steph. Byzant. p. 221 și Stuekies, Scholia in Periplum Arabiani Ponti Euxini, dar marturia lui Eustatin are o valoare mai mare.

14). Larousse, Dictionnaire Universel.

15). Maniu, Disertațiune istorică critică p. 447.

16). Ibid. p. 498.

17). Ibid. p. 455.

18). Ibid. p. 459.

vorbește Wachter și cu acelaș înțeles ca Ossetica¹⁹⁾ dan, don, — riu-let, apă, derivând din rădăcina dhu, dhū — a agita, a mișca; și e probabil că acestor cuvinte trebuie datorite numele Dunărei, Donului și Dwinei²⁰⁾.

Se mai pretinde că numele Danubius ar deriva din fragmentele Slave: Dan și Huby — purtător de inundațiuni²¹⁾.

În limba Dacilor, Istrul s'a numit tot-d-auna Dunăre, adică ducător de nori, Romanii au tradus acest nume prin echivalentul Danubius.

Eată ce dice un istoric vechiu roman, ale cărui scrieri sunt pierdute, din care încă Lydus, scriitor grec din sec. V, ne-a păstrat un fragment: Istrul își păstrează numele de Istru până la Panonia (pe care grecii au numit-o Peonia, eufonie și pentru a evita barbarismul) și până la Sirmium²²⁾, oraș odinioară fericit al romanilor, iar astăzi al Gepizilor. Însă în părțile Thraciei i se schimbă numele de către pământeni din acea parte și se numește de ei Dunăre (Danubius) Tracii l-au numit ast-fel pentru că la Nord munții și vântul Nordie fac aerul nouros din

causa umedeliî apei, și prin urmare Dunărea devine cauza deselor ploii, căci în limba strămoșească a Thracilor, Dunăre va să zică ducător de nori. Acastă încredințare ne-o dă Samonicus, istoric roman, în cartea sa de Răspunsuri despre fluvii, pe care a închinat-o lui Dioclețian și lui Valeriu cel bătrîn²³⁾.

Așa dar acest fluviu în limba Thracilor, una cu a Dacilor și Geților²⁴⁾, se numea Dunăre, iar în limba Bessilor, vecini cu Geții: Istru, Histru; pentru această Ovidiu numește Dunărea: binomis Ister, adică: Istru cel cu două nume²⁵⁾. Așa îl numește și poetul roman Statius (anul 80 p. chr.)²⁶⁾.

Erodian, autor și ostaș roman, din sec. III (p. chr.), scrie că din fluviurile care curg de la Nord cele mai mari sunt Rinul și Istrul²⁷⁾.

Expresiunile Danube la Francezi, Danubio la Italieni nu mai rămâne nici o îndoială că ele derivă ca și Englezul Danube, ca și acelea ale tuturor limbilor ne-latine, din Danubius, latin.

Istoricul armean Moise de Khoren (400 d. chr.) numește Dunărea Tanup²⁸⁾.

19. Ossetin, peșor barbar in Caucas, descendentu cu M. Z.

20. Herodot IV 33. Strab. 7. 303.

21. Ovid. pont. lib. I. epist. 8 vers. 12.

22. Papinii Stati Silvarum libr. 5 Carmen I.

23. Hpaδωνός, libr. IV Cap. 7 p. 156.

24. Probabil prin transformarea în cuvântul latin din d în t și b în p (Histoire d'Arménie, Ch. LXXVI in collection des Historiens anciens et modernes de l'Arménie par Victor Langlois, Tom. II p. 119).

19. Ossetin, peșor barbar in Caucas, descendentu cu M. Z.

20. Larousse op. cit. p. 98 Col. D. III. Bibl. p. 70 Col. I.

21. Danovsky.

22. Sirmium, Σίρμιον, este Mitrovitz de astăzi pe râul Danubiu, la hotarele Ucrainei. Procop. Hist. 6. 6. 18 de bell. Goth. apud Haefler. Columna 37. Tratat din 4 Aprilie 1877 p. 167.

Donau (germanul) se crede a proveni :

1) Din cuvântul Don = cantitate materii pământoase reunite ce aduce acest riu.

2) Din: than = lut, natura generală a țărmurilor sale.

3) Din: tanne = brad și au = apă pentru că se credea, că acest riu izvorește din pământ de lângă un mare brad.

4) Din: don-avo = apă adîncă.

5) Din: Do-avv = două ape. Dunărea formându-se din 2 ape²⁹⁾.

6) Din: vorbele celtice: do-na = 2 riulete³⁰⁾.

7) De la Abenow sau Abnoba³¹⁾ în Suabia, loc unde izvorește Dunărea, și că adăogînd articolul feminin german die, fluviul s'a numit die Abnow și prin contractiune Danaw sau Donaw sau Donau, cum îl numese ađi³²⁾.

Goții numeau Dunărea de jos Taurus de la numele Baleanului, care pe acel timp purta acest nume (552 d. chr.)³³⁾.

Dunaj.

Un nobil, un soldat brav, bogatir de la curtea lui Vladimir cel mare (980—1015), anume Dunai,

29. Brieg și Breg (Malte Brun: Géographie universelle Tom. II pag. 619, Paris 1833).

30. Brieg și Breg (La grande Encyclopédie Tom. XIII p. 966).

31. Brieg și Breg (Elisée Reclus Vol. III p. 672 și C. de Varigny, Nouvelle géographie moderne, Europe II p. 157).

32. A. F. Heksch, Dictionnaire p. 5—7.

33. Plinius cel bătrîn, Historia Naturalis IV 24.

34. Larousse op. cit. și Gr. G. Toculescu Dacia înainte de Romani p. 67.

35. Jormanbo, Trad. Savigny p. 143.

a ucis pe nevasta sa Nastasia și în disperare se ucise și el, pe corpul ei. Dunai se prefăcu într'un mare fluviu, (Dunai, Dunăre), iar nevasta sa într'un pîriu. Acest cântec se audea la poporul slav în secolul al X-lea³⁴⁾.

Lina Dunăre s'a numit la Slavi de și canț pe Rusește: «Drumul Cazacilor spre Țarigrad»³⁵⁾.

S'ar mai putea ca numele Dunai, să fie o rea pronunție a vorbei Danai, atribuită de selavi ca nume Dunărei, căci ne-avînd nume în limba lor, Slavii au numit fluviul cu numele poporului ce a găsit că'l locuia, adică prin Danai (greci), care nume se dă câte-o dată greșilor de la Danaos (din Argos pe la 1511 a. chr.; el avea 50 fete)³⁶⁾.

În evul mediu toți Slavii numeau acest fluviu Ioză³⁷⁾, nume ce a rămas ađi și la ómeni sau familii mai cu sémă în Serbia.

De asemenea atît numele Dunăre, cât și a cel de Istru, erau dese-ori întrebuințate ca nume proprii de familie: Dunaj, principele Galitiei în anul 1280³⁸⁾, Dunare, vornicul; Istros istoricul, elevul poetului Calimach, în ăilele lui Ptolomeu Everghetas; se mai vorbește de un Istros de la Calatia³⁹⁾.

Unii autori germani, emit pă-

34. Alfressl Randkuhl, La Roussie épique, Paris 1876 p. 45, 80, 108, 188.

35. Iazig op. Iazichio Anal. philolog. slav. vol. I p. 391.

36. Timon Danaos et dona ferentes (Virgiliu).

37. Maniu op. cit. p. 118.

38. Caranz în Historia Rusiei Tom. IV p. 9.

39. Vossius, Curtea IV cap. 12.

rerea, că Dunărea ar fi un fluviu German. D-nul Missail¹⁰⁾ voind a combate această pretențiune de paternitate a Germanilor asupra Dunărei, numai pentru că se naște în țara lor, le aplică proverbul :

Patria non ubi natus, sed ubi educatus. Dunărea ajungând la culmea puteril și a frumuseței sale tocmăi când trece în țările românești, trebuie numit fluviu românesc.

Dunăre.

Eruditul academician, d-nul B. P. Hașdeu, serie :

Salonicus, scriitor roman, posterior, un secol lui Traian care poseda pe atunci o bibliotecă de vre-o 60,000 volume, mai tot ce se scrisese vre-o dată până la dînsul, dice că traciceste Danubius însemnă purtător de nori¹¹⁾.

La Albanezi norul se chiamă re.

În toate limbile Indo-Europene, radicala da însemnă ideia a da, de unde o formă participală dan sau dano.

Dana-re dând nori, este dar numele tracic, din care Românul a făcut Dunăre, și pe care Salonicus l'a tradus cu atât mai corect prin νεφελοφόρος purtător de nori.

Tot limba Albaneză ne explică de ce Grecii, Romanii și Germanii, au terminat numele acestui fluviu prin B, pe care nu'l au Românii.

Albanește, re nor, admite în u-

nele casuri pe v înainte : vre, ceea-ce probéză că nu e de cât o contracțiune din zendicul awra, modernul persan abr, curedicul avreh, toate acestea însemnând de asemenea nor și producând la vechii persani un nume propriu Αβραδώρας dat de nori.

Norul chemându-se albanește re și vre, Δαυούβριος elin, Danubius latin și Donau al Germanilor, de la care au împrumutat apoi Slavii pe Dunăre, Maghiarii pe Duna etc. provin dintr'o formă colaterală Dana-wre.

Românii însă singurii au reținut pe caracteristicul re în care se cuprinde însăși cheia enigmei.

(Va urma)

Locotenentul M. D. IONESCU
Căpitan de Biblioteca Județeană

1898 Septembrie 17

MONUMENTUL TRIUMFAL DE LA ADAM-KLISSI

(Traces)

Numai dacă te uți cu băgare de seamă observi ici și colo câte un ogor lucrat, câte-o turmă ce paște împrăștiată, cârduri de corbi cari au pândit vre-o pradă ; rămăi în uimire când vești un fir de telegraf, pe stâlpul căruia stau aciuiți vulturii cei pleșuvi, și puternici. Iacă ce vine din depărtare în depărtare, să turbure singurătatea acestei naturi, al căreia sôre de plumb pare că mărește monotonia mărță a pustiului. Ast-fel ni se presintă natura astă-zi, și tot așa a trebuit să fie tot-d'auna acolo, căci marile forțe ale naturii au rēmas tot neschimbate. Numai norul de praf al unei harabale, ce alergă în fuga mare te vestește că trăiesc și prin acele locuri ômeni. Dar trebuie să mergi cēsuri întregi până

10. Epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab.

11. Lyshun. De magist. tom. III 32.

să dai de un sat. Locuințele sunt pitulate în văi, unde apa se scote la mare adâncime din pământ și unde oamenii pot fi la adăpostul vînturilor. Acestea suflă cu o violență puternică în tot timpul anului, și ridică, pe toate drumurile late și croite în toate sensurile, nori uriași de praf pentru chinul tuturor ființelor ce respiră. În fundul acelor văi apele de ploie neavînd scursore, formeză din când în când mlaștine pricinuitoare de friguri. Singura vegetațiune a țării crește prielnic numai pe văi: un tufiș pitic și rar și crânguri de mărăcină, din care sboră sîlbateci șoimi și coțofane tot două câte două; ici și colo se vede câte un pom roditor sau câte un teiu umbros.

Cu totul aproape de aceste locuri adevărat bine-făcătoare se grupează apoi sălașele, cari dacă numără vre-o câte-vazeci de case, apoi trec deja printre localitățile însemnate. Oamenii mai săraci trăiesc în bordeie săpate pe jumătate în pământ, avînd coperișul oblu tot de pământ și coșuri de nuiele împletite.

Cei mai cu dare de mână au căscioare de lut cu stuf acoperite, cu intrarea spre sud, și în față pridvor de lemn simplu, fără nici o podobă. Stogurii înalte de grâu, arii deschise, oboruri de nuele pentru vite și niște păture de formă particulară pentru porumb, alcătuiesc dependențele primitive ale curților mai mari care, după modul antic, sunt împrejmuite cu val și șanț.

O casă nouă de piatră cu un singur etaj, avînd două săli de clasă pentru școala publică primară, face impresiunea unui palat al localității. Nu există biserică sau moschee. Locurile sfinte ale satelor, unde toți se duc în pelerinaj și toți le îngrijesc ca averea cea mai prețioasă, sunt puțurile săpate la mare adâncime cu forțe mare cheltuială. O idee despre adâncimea lor ne pot da frînghiile, cu care se scote apa și care au lungimea funiilor de ancoră: aceste frîn-

ghiile se înfășoră în jurul unui virtej de lemn cu totul primitiv și asurzitor prin scărțăitul său; el e pus în mișcare prin caș sau boi ce se învârtesc întrun cerc jur împrejur (măneje). Alte măsuri de edilitate din partea administrațiunii sunt necunoscute. Schelete de animale asvărlite pretutindeni și stărvuri în putrejune desăvârșesc o impresiune, ce de sigur nu ți-o poate face mai plăcută, călătorule, când o haită de câini ce sîmănă a lupi te latră și se reped furioși asupra-ți.

De la Tristele lui Ovidiu și până astăzi se pare, că nici o îmbunătățire n'a încercat starea acesta de lucruri, care poartă pe dânsa pecetea unor nenorociri seculare. Chiar faptul cum este compusă populațiunea, amestecul acela peștriț de tot soiul de nemiuri: tătari, turci, greci, țigani, bulgari și români ardeleni, pe cari istoria ia vînturat în aceste locuri ca pe un gunoiu al popoarelor, ne dă o icônă a mizeriei staționare în cursul schimbător al sorței. De când însă Dobrogea face parte din tînărul regat al României, care se dezvoltă cu nouă forțe pe toate terenurile activității publice, un viitor mai plin de speranțe zîmbește și acestei provincii, unde deja în timpii din urmă s'au adus multe îmbunătățiri; dar va fi încă nevoie de temeinice străfări până să se poată desvolta într'insa începuturi prospere de cultură.

Printre satele Dobrogei, Adam-Klissi, care e situat la 15 kilometrii spre sud de Rasova, se bucură de micul avantaj, că posedă un isvor de apă curgătoare: din el se scurge un mititel pirfias spre Nord-Est în valea Urlăiei; existența lui a fost pare-se motivul așezării aci a unui oraș în epoca romană. O poartă a acestei mici cetăți romane stă încă și astăzi în picioare, de și ruinată. Tomeliile didurilor împrejmuitoare, ale turnurilor de apărare și ale clădirilor mai mari din interior, s'au păstrat așa de bine, că se pot recunoște în configurația terenului.

Săpăturile ce am făcut aci din însărcinarea guvernului fură răsplătite între altele cu inscripțiunii, care ne deteră la lumină numele orașului vechiu «Tropaeum Traiani» și al celui mai nou din epoca lui Constantin cel Mare, «Tropaeusium civitas». Falnicul acesta nume l'a primit de sigur și l'a purtat orașul nostru după monumentul triumfal al lui Traian, ce se înalță la câțiva chilometri mai sus, pe o sprincână de dël pleșuv, la Nord-Est de vechea cetate. Și lucru curios, acest raport original al numelui a trecut în altă limbă și cu însemnare schimbată asupra satului de astăzi Adam-Klissi, care a moștenit locul anticului oraș, iar numele și'l datorește numirei turcești a ruinei monumentului triumfal.

Monumentul e situat după carta Statului major român, la 150 metrii d'asupra nivelului mării, sub 44° 6' 20" latitudine nordică și 25° 37' 30" longitudine răsăritenă (după meridianul de Paris). el are forma unui turn circular clădit masiv numai din piatră și ciment, cu un diametru de 27 metri, și înălțime de 18 metri. Așa de mare fiind poți privi de pe dânsul ca de pe un observator uriaș, în nemărginita zare, câmpiile lungi și de toate părțile deschise; pe sute de kilometri el domină tot terenul de jur împrejur, și prin ridicarea lui impunătoare către cer amintește omni prezența catedralei Sfântului Petru în tot șesul din jurul Romei. Un cutremur îngrozitor trebuie să fi răsturnat jos la pământ coronamentul acoperișului, acel mareș trofeu construit din gigantice strane de piatră, așezate una peste alta.

Acastă întâmplare a pus începutul unei dărîmări, pe care mâinile barbarilor au dus-o mai departe și au desăvârșit-o. Și totuși monumentul, prin măestria planului său așa de bine calculat în cele

mai mici amănunte, prin iscusința tehnică cea mai mare cu care a fost lucrat, prin țaria construcțiunei sale, — căci toate pietrele cioplite ca și cele cu sculpturi, care compuneau vestmintul său exterior erau legate țepăn pe din lăuntru cu scôbe de fer, — prin toate aceștea dîc monumentul părea făcut pentru vecie.

Numai după ce scôbele au fost sfărîmate cu silnicie și scôse din piatră în piatră, vestmântul acela artistic s'a putut desface iarăși în bucățile sale de mai înainte, lăsând în goliciunea lui înformă miezul masiv, care din parte-i își bătea joc cu dispreț de ori-ce atac. Timpul, când a avut loc acêsta, nu se pôte ști cu siguranță, și este mai mult o ipotesă, că edificiul ar fi păstrat încă podoaba sa sculpturală, până în epoca dominațiunei Osmanilor, de când datéză numirea sa turcească Adam-Klissi, adică biserica omului. Ori-cum ar fi însă, ruina în care el a cădut, l'a cotropit din toate părțile, îngropându'l aprôpe de jumătate; d'asupra lui pămîntul adus de vînt a crescut prin vegetațiune, iar împrejurul său s'a format o mică pădurice. În acêstă stare de complectă ruină monumentul a servit din timpuri inmemorabile drept carieră de piatră locuitorilor din preajmă, la trebuințele lor zilnice. Din fericire ei n'aveau nevoie de un material așa de costisitor pentru construirea șubredelor lor colibe; se cerea din parte-le osteneți prea neobicinuite, spre a face în bucăți acele grele pietrôie, și a le transporta aiurea. Ast-fel, puține din pietrele cu sculpturi, fură ulterior întrebuintate în scopuri profane, cum buncoară *melopa 36*, care s'a găurit la mijloc spre a servi ca colac de puș, sau cum sunt bucățile din prisă și pilastrii, de la cismena satului Adam-Klissi, prefăcute în sghiaburi pentru adăparea vitelor. Cu atît mai mult ele au fost exploatare în scopuri pioșe, căci se știe farmecul

tainic ce exercită pururea asupra spiritului omenesc ori-ce ruină antică.

Pe decimii de kilometri jur împrejur, în toate cimitirele din partea locului, au fost duse bucățile de piatră, pentru-că întocmai așa cum erau, fără nici o schimbare a formei în care s'au aflat, să fie așezate la căpătâiul și la picioarele mormintelor ca cele mai minunate monumente funerarii, și să sfîntescă ultimele locașuri de repaos ale morților. Pe decimii de kilometri jur împrejur, cu mare greutate și osteneală multă, am fost nevoiți să le căutăm prin pădurile de piatră ale părăsitorilor cimitire, și apoi tot cu mare greutate și stăruință să le desgropăm și să le aducem iarăși la picioarele clădirei, de unde fuseseră luate în curs de vécuri. Dar în această jalnică sfărîmare și distrugere nemilósă, ce comórá de elocință și de învățăminte nu află fantasia exploratorului, când ochiul acestuia rătăcește obosit în arșița sórelui peste întinsele câmpii de nemângăiată monotonie? Ele povestesc despre ale vremilor trecute cu o tãrie și o grandiositate, ce nu pôte vre-o dată să le ajungă, ne cum să le întréacă, tradițiunea scrisă. Cãci nimica, într'adevăr, nu ne înfățiședă mai plastic și mai energie mărimea istorică a Romanilor, de cât o uriașă clădire, pe care ei, ca prin farmec și par'că s'ar fi jucat, a făcut-o să răsără din pãmânt numai în câți-va ani, — pe când nevoiașii lor urmași, în curs de atâtea vécuri, rod și se hrãnesc dintr'însa ca dintr'o comórá nesecată, iar ea stă încă în picioare cu mieđul ei virtuos, înegrit și măcinat de mulțimea anilor, disprețuind elementele naturii și mâna piticeii omeniri; nimica de asemenea nu face să reiasă mai cu putere mersul nimicitor al Sórtéi, în istoria omenescă, de cât acele nobile stane de piatră, care, minuni de artă în țara barbară, erau odinioară menite să vestescă de-a pururea omnipotența Romei, iar

astă-đi făcute fãrimii și împrãștiate, zac la pãmânt, nmile semne de amintire ale unor morminte fãrã de nume.

GRIGORIE G. TOCILESCU

CRONICA ȘTIINȚIFICA

Articolul de mai jos primindu-l la redacție spre a fi publicat în revista «Ovidiu» și citindu-l, am putut constata, că autorul e muncit de dorul științei.

Ori-cum va fi găsit de cel competenți, nouă ni s'a părut original și pe cale de a face o inovație în lumea științifică.

Autorul afirmă din convingerecă principiul lui Archimede nu este încă complet, afirmațiune cam îndrãsnețã, rugãm însă pe onorații noștrii lectori să citescã :

CEVA NOU

Sunt tradițiuni, sunt obiceiuri, sunt apucãturi, pe cari mulți ómenii le urmédã așa inconștienți fãrã a'și da sémã de ele, fiind-cã, dacã le-ar cerceta, le-ar studia, le-ar discuta, s'ar convinge că numai sunt bune de nimic, nu mai folosesc, nu ne aduc nici un profit; mai mult încã, se gãsesc unii ómenii cari nici nu admit a le atinge a le cerceta și a le discuta, supãrãndu-se, revoltãndu-se și împotrividu-se fãrã a ști pentru ce.

Singurul motiv este: că așa au urmat strãmoșii lor, sau că așa au învățat de la părinți, că așa au apucat a face și ved că e bine.

Dar, dacã se pôte admite acest lucru pentru niște tradițiuni, cari îți amintesc trecutul național, pentru niște obiceiuri inocente, care nu vatãmã întru nimic societatea, pentru niște apucãturi individuale

care sunt mai mult vătămătoare individului de cât semenilor săi, nu cred că este bine a menține asemenea lucruri și în știință, de ôre-ce știința interesază pe totă lumea, este progresul însuși, cu toate acestea sunt savanți cari ar dori ca și știința să aibă tradițiunile, obiceiurile și chiar apucăturile ei de la care cu greu le vine a se depărta. Ca să probez această, voiu cita, ori mai bine voiu aminti câte-va exemple:

Se știe că Galileu a fost persecutat, pus pe rug spre a fi ars, pentru că pământul se învârtește iar nu cerul. Oare genovezul Cristof Columb fost-a crezut de savanții Europei, că se pôte ajunge la India călătorind spre apus, până să găsească pe regina Isabela a'i incredința navele necesare? Oare inventatorul mașinelor cu aburi fost-a el crezut de savanții Europei? ba chiar de marele Napoleon fu respins de a se duce în America să'și pună proiectul în executare. Dar chiar în zilele noastre, ôre genialul Edisson câte neajunsuri, câte decepțiuni, a întâmpinat, până să ajungă a face minunile cu care a uimit și uimește lumea.

De ce dar să mă mir că întâmpin dificultăți, decepțiuni, și chiar calificative de smintit, de visionar, pentru-că am avut curajul a susține și a afirma, că principiul lui Archimede este incomplect; numai voesc a vorbi de proiectul meu asupra direcțiunei balónelor, de

proiectul meu de a fixa un plan orizontal în mare și a face ca năvile să nu mai balanseze, care par celor mai mulți utopii.

Cereul literar Ovidiu: nu a întâmpinat el obstacole toemai din partea acelor cari ar fi trebuit să fie în capul acestei instituțiuni, să fie chiar sufletul ei? Pentru ce.....

Am pretins și susțin că principiul lui Archimede este incomplect și am curajul a proba această prin experiențe nu prin teorii abstracte și absurde. Cine are curajul vie cu experiențe a mă combate în public. Susțin, că un acelaș corp eufundat într'un lichid de aceeași natură, la aceeași temperatură, la aceeași presiune atmosferică, însă cu diferite niveluri, nu pierde aceeași cantitate din greutatea lui, el va pierde mai mult când nivelul este mai mare și mai puțin când nivelul este mai mic, în cazul 1-iu dar va fi mai ușor de cât în cazul al 2-lea, și va putea pluti mai lesne.

La memoriul ce am făcut academiei noastre în anul 1893, memoriu ce a fost menționat în ședința publică de la 17 Martie 1893 și în care se respinge ideia mea ca eronată, totuși d-nul Haret, în raportul său făcut secțiunei științifice, spune că, dacă presintă ôre-care diferență, această provine din compresibilitatea lichidului, deci este o diferență cât de mică. D-l Haret o admite și presupune că

provine din altă cauză, pe când eu o atribui. Cu toate acestea academia, în loc de a cerceta și a se convinge prin experiență, cum ceream eu, a găsit eu cale a mă depărta din capitală. Academia noastră nu a avut curajul a se atinge de un principiu admis și practicat, ast-fel cum a fost arătat de Arhimede acum 21 secole trecute.

Arătam în acel memoriu academiilor, că principiul lui Arhimede trebuie să aibă o cauză ce o găsim în principiul lui Pascal, care spune: că presiunea de jos în sus într'un lichid, ore care este egală cu presiunea de sus în jos, deci moleculele lichidului sunt supuse la diferite presiuni care depind de nivelul lui și că prin mărare corpul, care se cufundă în lichide de aceeași natură însă cu niveluri deosebite, trebuie să aibă pierderi variabile după nivel.

Ôre nu este ast-fel? Omul nu se simte mai ușor într'o apă mai adincă? De ce ore corabia încărcată plutește în largul mării unde apa este adincă și se cufundă acolo unde nivelul este mic, de și mai are un metru de apă să dea de fund. Paradoxa lui Pascal se va explica de asemenea, densitățile corpurilor se vor verifica de ore-ce astă-dî diferă la diferiți autori și multe alte fenomene fizice vor fi explicate, mai mult chiar, navigațiunea va dobândi o nouă teorie, care o va perfecționa. Dar mi se va opune, de ce să ne

atingem de o teorie care a dat rezultate atât de bune, atât de frumoase, dar eu nu combat principiul, voi numai a 'l complectea și a eși dintr'un obicei, care ne menține pe loc prin nediscutarea lui.

Fiind convins că aduc un serviciu omenirei și științei în general, doresc a se studia cestiunea cu atențiune și mă voi găsi fericit dacă Cereul literar „Ovidiu” va putea îndruma lumea științifică pe această cale, ca să determine legile acestei variațiuni, de ore-ce eu nu am mijloce a face toate experiențele și a determina legile fizice în această nouă teorie.

În numărul viitor, voi arăta fazele prin care au trecut și propunerile mele la ministerul de resbel și la ministerul de lucrări publice în privința direcțiunei balonelor și a planului orizontal în mare.

I. G. Petraru

— — — — —

**GENESA ȘI FASELE
CERULUI LITERAR „OVIDIU”**

al
Tinerimei Române din Constanța

de Domnul
PETRU VULCAN

Președintele Comitetului „Ovidiu”

(Urmas)

Dacă ne-am arunca privirile în istoria neamului nostru, am putea zări cu ușurință cum în decursul vremilor grele, când s'ar fi erezut că neamului nostru i-a sunat vremea de apoi, azi amenințat să-și dea obșteșul sfârșit în fața iataganului, mâine a enutului, poi-mâine să se inee în mocirla fa-

narului și așa mai departe, am putea zări, zic, ca tocmai în astfel de vremuri grele, spiritul neamului nostru s'a ascuțit și mai mult, s'a experimentat, s'a oțelit și a eșit din incercală și mai tare de cum era.

Aceste fapte trebuiau să se întâmple din fatalitate așa sau nu, un vrei să cercetez mai departe, este destul să stabilese numai, că spiritul sau geniul neamului nostru a fost veșnic neadormit, manifestându-se în toate ramurile activității omenești, păstrându-și originalitatea, contra balansând eu tendința antagoniștilor noștri, care au avut sau tot mai au de gând să ne întunece cu umbrele lor de schelete sorcele adevărului al trecutului nostru glorios, mințind în ignoranța lor diformă că n'am fi urmașii Romei, ori căutând să imbușe glasul limbii noastre dumnezeiești, pentru ea prin forța pumnului, ori prin mijloace inchiuzitoriale să se întindă printre gînt influența unei limbi curat drăcești.

Este spiritul celui mai uriaș popor, care a stăpînit veacurile cu voința, judecata și simțirea, ce nu se poate pierde.

Și acest spirit manifestându-se de asta dată ca reformator în mijlocul nostru, el pornește de la cel mai mic.

Și de ce ne-am mira ore, când întemeietorul și mîntuitorul lumii nouă era fiul dulgherului din Nazaret;

Când cel mai glorios tragedian, caruia i se zice colosul de lumină al veacurilor, era fiul cutarului macelar din Londra.

Când cutare mare învețator și descoperitor al tainelor naturii a

fost un simplu vînzător de ziare și azi e un corifeu al științei?

De ce ne-am mira, zic, că începutul marilor fapte își are origina în inimile celor mici, care poartă în sufletul lor germenul geniului poporului, căruia aparțin?

Sunt unele firi visionare, care aruncate de destin departe de a-le lor cămine, necunoscute și nevăzute de marul zilei — și cănd zice marul zilei, risc de a mă supune unei greșeli generale, care firi, uitându-se pe sine, nu se gîndesc de cât la propășirea neamului din care fac parte.

Aceste firi cănd sunt dotate cu o doză de voință și judecată cu mult mai presus de cât mediocritatea — se pot numi cu drept cuvînt campionii speței adică după cum obicnuim azi a-i numi: genii.

Și le numim astfel pentru că geniile creează ceva nou, ce n'a mai fost până la ei; et nimic nu imităză; îndeplinesc fapte, pe care le vor imita de aci încolo milioane; lor nu le va păsa de formele de până acum întocmite; vor trece peste toate utopiile în disprețul mediocrității; vor determina mișcări uriașe, vor eroi o nouă cale, în care vor obliga să se îndrumeze noroadele.

Dar genii țara noastră n'a putut avea încă până în zilele noastre; să sperăm însă că va avea în viitor.

Totuși și în țara noastră sunt firi în persoană cărora la unele voința e mai pronunțată de cât la cele lalte; la altele judecata mai mult de cât voința și în fine la altele simțirea mai presus de toate.

Aceste categorii de persoane trăind la o laltă și urmărind același

ideal alcătuesc geniul căutat al poporului, pe care l'am analizat mai sus.

Comunicându-și fie-care dorurile sufletesti, ajung în a injgheba o idee; idea odată injghebată, urmază să fie concretizată, să ajungă un fapt implinit. Pentru ajungerea la fapt se simte necesitatea omului cu *voință*; prezența lui pentru aceasta e *sine qua non*.

Noi obișnuim în asemenea caz să numim pe atare persoană: *omul cu voința de fier*.

Acesta e un geniu relativ pentru noi.

Pentru ea să pot intra în cadrul expunerii mele privitoare la instituțiunea noastră, ori la nașterea ideii concretizată prin existența Cereului literar *Ovidiu*, am avut nevoie să mă servesc de teoria voinței din domeniul psihologiei.

Persoane cu totul obscure au fost acele, cari au emis părerea — cu multă sfiiciune — în privința înființării și la noi a unei societăți oare-și care, căreia nu se gândiseră încă ce fel de nume să-i dea.

Doreau ceva micii zilei — însă dotați cu germeul geniului poporalui — căci cei mari sunt prea mult ocupați cu mărirea persoanei lor și n'au vreme nici odată să gândească la mărirea neamului... doreau ceva, repet cei mici și nici ei nu 'și puteau inchipui ce mărețe palate se ascund sub cortina visului lor.

(Va urma)

SCRISORI INSEMNAȚE

Cu numărul de față începem publicarea scrisorilor adresate Președintelui Cereului literar „Ovidiu” de către persoane marcante, cari au euzetui și simțit tot ca și membrii primei instituțiuni culturale dobrogeane pentru ridicarea nivelului de cultură în Dobrogea.

Lectura lor e instructivă oglindindu-se printr-o rinduri suințiri fualte și sentimente alănei de dragoste către neam și țeară.

Prea Stimată Domnule Președinte,

Inscriindu-mă în lista membrilor fundatore ale Cereului literar „Ovidiu”, fac cele mai caldurese urări pentru pavesperarea acestei Societăți.

Sper că ea va deveni un activ, stăruitor și puternic element de propagare a culturii românești în Dobrogea.

Implinindu-și cu feribante și luminată iubire de țeară, frumôsa sa misiune, ea va contribui a arata că domni urmași ai marilor noștri strălouri Romani, noi Români justificăm vechia noastră dicătoare:

Sângele apă nu se face.

Primiți, prea stimată Domnule Președinte, cu rugămintea de a vă face interpăstul viilor mele mulțumiri către Doii Membri ai Comitetului, pentru amabila scrisoie ce au bine-voit a mi adresa ieri, ospresiumea simțimintelor mele celor mai distinse.

Zoe D. Sturdza

Constanța 3 Octombrie 1898.

Domnule Președinte,

Me simt forte măgulit de onôrea ce mi se face numindu-mă printre membrii onorifici ai celei d'entăi instituțiuni culturale private din Dobrogea: Cereul literar „Ovidiu”.

Sunt cu atât mai onorat, cu cât numele meu figură alături cu cei mai de frunte scriitorii ai țerei noastre.

Fiți încerdințați, Domnule Președinte, că voin nunci fara praget pentru atingerea scopului laudabil ce urmăriți.

În asemenea ocașiiu fie-care contribuie cu ce pôte: bogatul cu aurul; eu cu tributul modestelor mele emesciute.

Vă rog, Domnule Președinte, fiți interpretul celor mai bine-voitôre ale mele sentimente și atățați Domnilor Membri calduresele mele mulțumiri.

Dovese, ca în curial produșionile Cereului literar „Ovidiu” să fie la înalțimea numelui ce pörta.

Al D-vôstre prea devotat

Locotenentu M. D. IONESCU

1898 Sentembrie.

ABONAMENTELE REVISTEI „OVIDIU”

Pe un an în țară	Lei 10.—
Pe un an în străinătate.	» 15.—
Pe 6 luni în țară	» 5.—
Pe 6 luni în străinătate	» 7.50
Pe 3 luni în țară	» 3.—
Pe 3 luni în străinătate	» 5.—
Un număr	banii 30
Un număr vechi	» 50

Pentru veri-ce fel de anunț inserat în revista «Ovidiu» în spațiu de 10 linii, pe termen de o lună, se plătește 10 lei anticipativ. Pentru 3 luni 20 lei.

Rugăm pe onorații noștri cetitori, cari s'au pătruns de apostolatul nostru, să bine-voiască a înainta abonamentul pe adresa d-lui P. Vulcan la redacția revistei «Ovidiu», sau ne-voind să se aboneze, să ne restituie numărul de față spre a nu avea supărări mai târziu, având în vedere sacrificiile noastre ce facem.

CRONICA REVISTEI „OVIDIU”

Distinsul nostru colaborator d. Ia. M. D. Ionescu ne-a pus la dispoziție însemnatul său studiu asupra Dobrogei, cu privire la istoria, geografica, arheologia și etnografia acestei provincii.

Anunțăm deci cu plăcere cititorilor noștri că prima revistă literară Ovidiu va avea onoare să înscrie în colônțele sale acest studiu atât de important și-a-l împărtăși neamului românesc.

În numărul 1 am publicat din studiul menționat: **Numele Dobrogei în diferite timpuri**, în numărul de față publicăm **Demarea (Numire)** care va continua sub titlul **Schițe istorice asupra Ouzareii**.

Printre colaboratorii noștri putem de pe acum număra și pe distinsul poet și prozator d. Mihăilescu-Nigrim.

Asemenea d. Luca Ionescu, simpaticul prefect al județului Constanța, a bine-voit a ne promite prețioasa sa colaborare.

Abragam atenția cititorilor noștri asupra articolului **Ceva nou** semnat de d. Petru. E ceva nou într-adever în lumea științifică.

Criticele și opiniile ce vor avea de observat cu în drept, sunt rugați a și le formula în articole privitoare la acel subiect, și a-ni le trimite la redacție pentru a fi publicate în revistă spre a se face lumina deplină, dacă va fi cu putință.

Din cauza aranjării tipografiei, care va înprina pe viitor revista Ovidiu, cerem scuze cititorilor noștri pentru mica întârziere a numărului 2. Probatem însă de aci înainte apariția ei regulată.

Doamna Zoe D. Sturza, atât de bine cunoscută elitei bucureștene prin îngrijirea și sprijinul ce-l dă mișcărilor culturale, s'a înscris ca Membră fondatoare a Cercului literar Ovidiu, donând acestei frumoase instituții dobrogene bani, cărți pentru bibliotecă și un tablou reprezentând pe donatoare în marime naturală, executat de artistul Stănculescu. Exemplul acestei domne matrone merită a fi imitat de toate Doamnele române, zădărnice la prosperarea neamului românesc în Dobrogea.

Ne facem o deosebită plăcere de a publica în numărul de față scrisoarea D-nei Zoe D. Sturza către președintele cercului Ovidiu, din care reiese o simțire înaltă și o iubire nemărginită pentru tot ce ține de fericirea neamului românesc.

Singura garanție a apariției revistei Ovidiu fiind iubirea de neam a tinerimei române, pe de o parte, și sprijinul material ce-l va oferi publicilor ei, pe de altă parte, sunt rugați toți doamii, cărora li s'a trimis No. 1 și nu l'am refuzat, după primirea numărului 2 să se grăbescă a veni la timp cu sprijinul lor, trimițând **prin mandat postal costul abonamentului pe un an în suma de 10 lei** pentru care scop administrația revistei noastre s'a îngrijit a alătura la fiecare număr de revista câte un buletin de abo-

nament, care urmează a fi completat și înaintat administrației noastre, sau ne-vrând să se aboneze, să ne restituie numărul de față.

De orice revista literară dobrogenă Ovidiu e citită cu multă sete de toți românii în genere, fiind prima revistă literară transdunăbiană, și una din publicațiile de frunte din câte apar în țară, făcând onoare acestei provincii, și cum ea nu va lipsi din biblioteca fie-cărui intelectual, am ținut ea în colônțele ei și alte zile mele-mulțumiri integrului Dr. D-nului Anastasescu din Constanța pentru îngrijirea mai mult de cât părintească, și modul inteligent cu care a urmărit și a combătut teribila bătă, a cărei victimă urma să fie fiul meu Scipione P. Vulcan.

Rog pe d-nul Dr. Anastasescu să nu se supere de această indiscreție și să ia considerațiune sentimentală meu de părinte, exprimând prin aceste rânduri admirațiunea mea pentru înaltele sale cunoștințe în știința medicală, și rămânându-i pentru tot-d'acuma recunoscător.

P. VULCAN

Pentru ori-ce informațiuni privitoare la redacție și administrație a se adresa d-lui Petru Vulcan directorul acestei publicațiuni.

Directiunea primii reviste literare Dobrogene Ovidiu face un apel călduros tuturor onor. redacțiilor a ne oferi schimbul de ziare ori reviste, luând în seamă însemnătatea instituției noastre, de unde se vor lumina toți românii Dobrogeni.

Asemenea facem apel tuturor onor. cititorilor, în interesul ridicării nivelului cultural în Dobrogea, de a se abona la această revistă, al cărei cost e destul de eștin, dar a cărei însemnătate din punct de vedere cultural-național, e nemărginită de mare.

Se acordă drept premiu, expediat franco la destinație un volum din publicațiile cercului Ovidiu de la **Românii din Balcani Anecdote și Nouve veri-cărui** se va abona la revista Ovidiu.

Cercul literar Ovidiu face apel tuturor românilor cu deosebire celor din județele Constanța și Tulcea, a sprijini prima revistă literară dobrogenă, care va face o cinste acestei provincii.